

גמרא

1 **בְּמִבְלָא מְרֻבְעָת** – כמו שהם זורעים במקום חלק ומרובע, שיש לו
2 חשיבות, ואינם נראים כמעורבים. מדייקת הגמרא, **בְּמִבְלָא** הוא
3 דְּשָׁרִי – ממה שנקטה הברייתא הלשון 'טבלא מרובעת' משמע שרק
4 כשזורעים במרובע אינם חשובים כמעורבים, הָא לֹא הָי – אבל
5 בלא כך, אלא שהיו זורעים בעיגול, אָסוּר, מפני שכשזורעים בעיגול
6 אין להם היכר, וקשה על רבי יוחנן שאמר שגם כשזורעים בעיגול יש
7 להם היכר. מתרצת הגמרא, הָתֵם – מה שהצריכו שם שתהא
8 מרובעת, הוא כדי לִאקוּלֵי בָּה קוּלָא אֲחֵרִינָא – להקל בה קולא
9 נוספת, לְהַתִּיר רֹאשׁ תוֹר הַיּוֹצֵא הַיִּמֶנָּה – מערוגה זו לתוך שדה
10 אחרת, כלומר להתיר שתהא שורה מערוגה זו יוצאת ופוגעת
11 בערוגה הסמוכה לה על ידי צורה של ראש תור, דהיינו שמיצר
12 והולך, זה הותר רק בערוגה מרובעת, כי צריך לכך אופן הניכר
13 ביותר, אבל לענין שיהיה מותר לזרוע בערוגה מין נוסף, וכן שיהיה
14 מותר לזרוע בערוגה הסמוכה לה מינים אחרים, גם היכר של ערוגה
15 עגולה מועיל לזה.

משנה

16 המשנה שלפנינו היא המשך למשניות הקודמות בפרק זה, שנתקבצו
17 בהן הלכות שנלמדו בדרך אסמכתא. הנידון ברישא של המשנה
18 הוא, שכבת זרע שנפלטת מאשה, מהו שיעור הזמן שתשהה בגופה
19 של האשה ועדיין תטמא, שכן במסכת נדה (נו). מבואר, שמכך
20 שכנה אותה הכותב 'שכבת זרע' יש ללמוד, שאינה מטמאת אלא
21 כשראוייה להיות ולד נוצר ממנה, ולפיכך אם שהתה בגוף האשה
22 שיעור זמן שבאה לידי סרחון ואינה ראויה עוד שיהיה ולד נוצר
23 ממנה, אינה מטמאת בפליטתה.

24 **מִיָּנִי לְפִלְטָת שִׁכְבַּת זָרַע בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְשִׁימוּשָׁה (שְׁתֵּהא)**
25 **טַמְאָה, שְׁנָאִמֵּר קוֹדֵם מִתָּן תּוֹרָה (שְׁמוֹת יט טו), 'הָיוּ נִבְנִים לְשִׁלְשֵׁת**
26 **יָמִים אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה,** כלומר הזהירם שיפרשו מנשותיהם שלשה
27 ימים, כדי שתוכל התורה להינתן ביום הרביעי, ופרישה זו היתה
28 מחשש שמא ייטמאו נשים על ידי שכבת זרע שיפלטו, שהקפידה
29 התורה על טומאת קרי במתן תורה, ומכך שציוותה התורה לפרוש
30 שלשה ימים ולא יותר, משמע שאחר שטבלו בליל רביעי אין עוד
31 לחשוש מפליטת שכבת זרע, לפי שלא ייטמאו בה, אבל ביום
32 השלישי אם פולטות, הרי הן טמאות.

33 **מִיָּנִי שְׁמִרְחִיצִין אֶת הַמִּילָה – שְׁמוֹתָ לַחֲמֹם מִים וּלְרוּחָצָה בִּשְׁבֹּת,**
34 **בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָה שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשִׁכְתָּה,** שאף ביום השלישי הוא
35 מסוכן, והמים החמים מחזקים את גופו ומבריאים אותו, שְׁנָאִמֵּר
36 בשמעון ולוי בני יעקב שבאו לעיר שכם לאחר שנימולו (בראשית לד
37 כה) 'וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם בְּאֵבִים', הרי שגם ביום השלישי
38 היו עדיין בחזקת מסוכנים.

39 **מִיָּנִי שְׁקוֹשְׁרִין לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית ו-רְצוּעָה שֶׁל צִמְר סְרוֹק אֲרוּכָה**
40 **וְצִרָה כְּצוֹרֶת לֶשׁוֹן, צְבוּעָה אֲדוּם) בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לְעוֹזָל**
41 **בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וְהִיא מַלְבִּין מֵאִלּוּ, וְהוּא סִימֵן שִׁמְחָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ**
42 **הוּא לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנָאִמֵּר בִּישְׁעִיה (א יח) שְׁהוּכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאָמַר**
43 **לָהֶם שִׂידוּ עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, וְגַם אִם סָרְחוּ תִתְקַבֵּל תְּשׁוּבָתָם, וְאָמַר**
44 **לָהֶם בֶּשֶׂם ה', 'אִם יְהִיו חֲטָאֵיכֶם בְּשָׁנִים בְּשָׁלֹג וְלִבְיָנוּ' – גַּם אִם**
45 **יְהִיו חֲטָאֵיכֶם כְּבֶגֶד שְׁהוּכֹתָם בְּצִבְעָה אֲדוּם, שְׁנִירָא לְמִרְחוּק וְגַם קִשָּׁה**
46 **לְהַסִּירוֹ, יִלְבִּין אוֹתוֹ הַקֶּבֶ"ה כְּשִׁלְגָה, וּמִפְסוֹק זֶה סִמְכוֹ חֲכָמִים לְקִשּׁוֹר**
47 **לֶשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ שֶׁבֶּא לְכַפֵּר עַל עוֹנוֹתֵיהֶם**
48 **שֶׁל יִשְׂרָאֵל.**

49 **מִיָּנִי לְסִיכָה שְׁהִיא בְּשִׁתְיָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים – שֶׁאִסּוּר לִסּוֹךְ אֶת הַגּוֹף**
50 **בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, כֵּשֶׁם שֶׁאִסּוּר לִשְׁתּוֹת בּוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁאִין רֹאִיָּה**
51 **גְּמוּרָה לְדָבָר, אֲבָל יֵשׁ זִכָּר ו-מַעִין אֲסַמְכָתָהּ וּרְמִזָּה לְדָבָר, שְׁנָאִמֵּר**
52 **בְּתַהֲלִים (קט יח) בְּמוֹמָרוֹ הַמְדַּבֵּר בָּאֵלּוּ שֶׁדָּבְרוּ סֵרָה עַל דּוֹד אוֹ עַל**
53 **יִשְׂרָאֵל, וְקָלָם דּוֹד, וְיִלְבֹּשׁ קָלָהָ קָמְדוּ וְתָבֵא בָּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן**
54 **בְּעִצְמוֹתָיו, הִרִי שְׁהוּקִשָּׁה סִיכַת שֶׁמֶן לְשִׁתִּית מִיָּם.**

56 **גמרא**
57 הגמרא מקשה על מה ששנינו ברישא של משנתנו, שהפולטת ביום
58 השלישי הרי היא טמאה. מקשה הגמרא: הריישא של המשנה ששנינו
59 שהפולטת בשלישי טמאה, היא דְּלֹא בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שכן
60 דעתו שהפולטת ביום השלישי טהורה, כמוכא בברייתא בסמוך,
61 ואילו הַפִּיפֶּא של המשנה, ששנינו בה שמרחיצין את המילה ביום
62 השלישי שחל בשבת, היא בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שכן היא דעתו
63 להלן במשנה (קלד): דָּא ו-שֶׁאם תאמר שהרישא בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
64 עֲזַרְיָה, הרי מְהוּרָה שְׁמַעְנָא לִיה – שמענו מדבריו שהפולטת ביום
65 השלישי הרי היא טהורה.
66 מתרצת הגמרא: מֵאֵן דְּלֹא מוֹקִי בְּתַנָּא – זה שלא נוח לו להעמיד
67 המשנה בשני תנאים, סובר שלשון המשנה משובש, וְהָנֵא רִישָׁא
68 מְהוּרָה – משנה את גירסת הרישא של המשנה, ושונה בה 'טהורה',
69 וּמִוֹקִי לָהּ לְבִלּוּלָה – ומעמיד את כל המשנה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.
70 וּמֵאֵן דְּמוֹקִים בְּתַנָּא – וזה שמעמיד את המשנה בשני תנאים, שכן
71 עדיף לו, מאשר לומר שלשון המשנה משובש, או שהרישא והסיפא
72 מדברים בשני אופנים שונים, מעמיד את הריישא כרַבָּנָן, וְאֵת הַפִּיפֶּא
73 בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.
74 הגמרא מביאה את מחלוקת התנאים בענין פולטת: תָּנּוּ רַבָּנָן
75 בברייתא, פּוֹלְטָת שִׁכְבַּת זָרַע בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְשִׁימוּשָׁה, כְּגוֹן
76 ששימשה ביום חמישי פלטה שכבת זרע בשבת, בין אם שימשה
77 בתחילת ליל חמישי, ונמצא ששהתה ארבע עונות שלימות, ליל
78 חמישי וחמישי ליל ששי וששי ועונה היא יום או לילה, ובין אם
79 שימשה ביום חמישי סמוך לחשיכה, שלא שהתה רק מקצת יום
80 חמישי וליל ששי וששי, ואין כאן אלא שתי עונות שלימות, בכל אופן
81 היא מְהוּרָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שלדעתו הולכים אחר
82 הימים, וכשפלטה ביום השלישי היא טהורה.
83 רַבִּי יִשְׁמָעֵאל חולק על רבי אלעזר בן עזריה, וסובר שהפולטת ביום
84 השלישי טמאה, ורק הפולטת ביום הרביעי טהורה, אולם מודה הוא
85 שמקצת היום ככולו, ולכן אָמַר, שְׁפַעְמִים שָׁהָן רַק אֲרִבְעָ עֲזוּנוֹת
86 שלימות שאם פלטה בהם הרי היא טמאה, כְּגוֹן ששימשה בסוף יום
87 רביעי, פליטתה מטמאת עד תחילת ליל שבת. פְּעָמִים שָׁהָן חֲמִשָּׁה
88 עֲזוּנוֹת, כְּגוֹן אִם שימשה בתחילת היום של רביעי בשבת. פְּעָמִים שָׁהָן
89 שֵׁשׁ עֲזוּנוֹת, כְּגוֹן אִם שימשה בתחילת ליל רביעי, פליטתה מטמאת
90 עד תחילת ליל שבת, שָׁהָן שש עונות. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לְעוֹלָם
91 חֲמִשָּׁה עונות שלימות, כל שפלטה בהם הרי היא טמאה. וְלִכְּן אִם
92 יִצְאָתָה מִקִּצְתָּה עֲזוּנָה רִאשׁוֹנָה, כְּגוֹן שֶׁלֹּא שימשה בתחילתה, נִזְרָמִין
93 לָהּ לזמן טומאתה עוד מִקִּצְתָּה מְעוֹנָה שְׁשִׁית, מה שנחסר מעונה
94 ראשונה, כדי שישלמו חמש עונות שלימות.
95 להלן (ע"ב) נחלקו חכמים ורבי יוסי בברייתא, מתי פרשו ישראל
96 מנשותיהם לפני קבלת התורה, לדעת חכמים היה זה ביום חמישי
97 לילות השבע, ולרבי יוסי ביום רביעי. עוד נתבאר שם, שלדברי הכל
98 ניתנו עשרת הדברות בשבת, וטבלו הנשים לטהרתן מפליטת הזרע,
99 בליל שבת וולא בשבת בבוקר, כדי שלא יהיו הללו הולכים לקבל
100 את התורה והללו הולכים לטבול.
101 הגמרא מקשה על דברי רבי עקיבא: אָמְרוּהּ רַבָּנָן – אמרו חכמי
102 הישיבה את הקושיא דלהלן קָמִיָּה ו-לפני דָּרַב פֶּפֶּא, וְאָמְרִי לָהּ –
103 ויש אומרים, שֶׁרַב פֶּפֶּא הִקְשָׁה לְרַבָּא, בְּשִׁלְטָא – מובנים דברי רַבִּי
104 אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שאומר שאם פלטה ביום השלישי הרי היא טהורה,
105 משום שסובר בְּרַבָּנָן, דָּאִמְרִי ו-שֶׁאומרים, בְּחִמְשָׁה בִּשְׁבֹּת עֲבִיד
106 פְּרִיָּשָׁה – פרשו מנשותיהם לפני מתן תורה, ויש שלא פרשו רק סמוך
107 לחשיכה, ובליל שבת טבלו, ולא חששו עוד מפליטה, הרי מוכח מכך
108 שהפולטת בשלישי טהורה (שמקצת יום תשמיש הרי הוא ככולו).
109 וגם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שאומר שהפולטת ביום השלישי טמאה וביום
110 הרביעי טהורה, מובנים דבריו, שסובר בְּרַבִּי יוֹסִי, דָּאִמְרִי, בְּאֲרִבְעָה
111 בִּשְׁבֹּת עֲבִיד ו-עשו פְּרִיָּשָׁה, נמצא שמיום רביעי עד ליל שבת עברו
112 שלשה ימים, ומכאן ואילך הן טהורות. אָלֵא רַבִּי עֲקִיבָא שאמר

המשך ביאור למס' שבת ליום שישי עמ' א

1 שהפולטת בתוך חמש עונות הרי היא טמאה, כְּמֵאֵן – כמו מי הוא
2 סובר, לא כחכמים ולא כרבי יוסי, כחכמים בודאי שאינו יכול לסבור,
3 שמאחר שפרשו רק ביום חמישי אין כאן חמש עונות, אולם גם אינו
4 יכול לסבור כרבי יוסי, שהרי בפסוק נזכרו רק 'ימים', וכלל הוא
5 בידינו, שמקצת היום ככולו, ודי בכך שיתחילו לפרוש בסוף יום
6 רביעי, ובליל שבת טבלו לטהרתן, ויש כאן רק ארבע עונות.
7 מתרצת הגמרא: לְעוֹלָם רבי עקיבא סובר כְּרַבִּי יוֹסִי שאומר שפרשו
8 ברביעי, אולם סובר הוא גם כְּדֹאמֶר רַב אֲדָא בַּר אֶהֱבָה, שמוֹשֶׁה
9 כשעלה להר סיני בימים שקודם מתן תורה, לשמוע את דברי ה',
10 בְּהִשָּׁכְמָה עָלָה, וגם כשירד מזההר לומר לעם את דברי ה', בְּהִשָּׁכְמָה
11 יָרַד, בְּהִשָּׁכְמָה עָלָה, דְּכִתִּיב – שנאמר אצלו כשעלה להר לקבל
12 את הלוחות השניות (שמות לד ד) 'וַיִּשָּׁבֶם מֹשֶׁה בַּבֶּקֶר וַיַּעַל אֶל הָר
13 סִינִי', הרי שהיה עולה בהשכמה. בְּהִשָּׁכְמָה יָרַד, דְּכִתִּיב בענין
14 קבלת התורה שצוהו לזרוז את העם שלא יעלו להר (שמות יט כד),
15 'לֶךְ יֵרַד וְעָלִיתָ אִתָּהּ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ', מִקִּישׁ יְרִידָה לְעֹלִייהָ, מָה עֲלִייהָ

16 בְּהִשָּׁכְמָה אָף יְרִידָה בְּהִשָּׁכְמָה, ויש ללמוד מכאן על הירידה
17 כשצוה אותם על הפרישה, שנאמר (שם יט יד) 'וַיֵּרַד מֹשֶׁה מִן הָהָר
18 אֶל הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם', שהיתה בבוקר, ומכך שהפרישם בבוקר,
19 מוכח שהקפידה התורה על חמש עונות שלימות.
20 הגמרא מקשה על רבי עקיבא: לָמָּה לִּיהָ לְמִימָרָא לָהּ – לשם מה
21 הוצרך לומר להם את מצות הפרישה בבוקר, וְהָא אָמַר רַב הוֹנָא,
22 יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵן וְאֵין מְשַׁמְשִׁין מִטּוֹתֵיהֶן בַּיּוֹם, לפי שאין זה דרך
23 צניעות, ואם כן גם בלא ציוויו היו פורשים ביום. מתרצת הגמרא: הָא
24 [-הרי] אָמַר רַבָּא, אִם הָיָה בֵּית אָפֶל מוֹתָר לְשֶׁמֶשׁ בַּיּוֹם. וְעוֹד אָמַר
25 רַבָּא, וְאִיתִימָא [-ויש אומרים] רַב פָּפָא, תִּלְמִיד חָכָם, שהוא צנוע
26 ובודאי לא יסתכל, מֵאֲפִיל בְּמַלִּיתוֹ וּמוֹתָר לְשֶׁמֶשׁ גַּם בְּבֵית שְׁאִינוּ
27 אפֶּל. ומאחר שישנם אופנים שאפשר לשמש ביום, הוצרך משה
28 רבינו להפרישם, כדי שיוכלו להיטהר מפליטתן קודם מתן תורה,
29 וכדברי רבי עקיבא.

שבת דף פו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלה

הגמרא מקשה על המוסכם לדעת תנאי הברייתא שהנשים טבלו
בליל שבת. מקשה הגמרא: והא טבולי יום ניהו – מאחר שלדעת
כל התנאים, טבלו הנשים בליל שבת, נמצא שבשעת קבלת התורה
היו טבולי יום, שהרי קבלת התורה היתה בשבת בבוקר ולא העריב
שמשן אחר הטבילה, והרי אין מסתבר לומר שהיו טבולי יום בשעת
קבלת התורה, וצריך לומר שטבלו ביום ששי, ואם פלטו אז, פליטתם
טהורה, אלא שאם נאמר כך, נמצא שנחסרה עונה אחת מפרישתן,
ואין לך שלשה ימים לדעת רבי ישמעאל, ולא שני ימים לדעת רבי
אלעזר בן עזריה, ולא חמש עונות לדעת רבי עקיבא, וקשה על
דבריהם, שלדעתם היתה צריכה להיות טמאה. מתרצת הגמרא:
אפי כר רבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרנויהו – שניהם אמרו,
ניתנה תורה לטבולי יום – בהכרח לומר שתנאים אלו סוברים
שניתנה תורה לטבולי יום, והיו יכולות לטבול גם בליל שבת.
יתבי – ישוב מרימר וקאמר – ואמר – לה להא שמתנתא – את
שמועתם של אבי רב חנינא, שניתנה תורה לטבולי יום. אמר ליה
רביןא למרימר, ניתנה קאמרת – האם כוונתך לומר שאכן ניתנה
תורה לטבולי יום, משום שטבלו רק משחשיכה בשבת, או ראוייה
קאמרת – או שראוייה היתה התורה להינתן גם לטבולי יום, אבל
למעשה לא ניתנה לטבולי יום, משום שטבלו מבעוד יום ולא פלטו,
אולם אם היו פולטות היו טובלות שוב משחשיכה. אמר ליה מרימר
לרבינא, ראוייה קאמיתא – אמרתם, ראוייה היתה התורה להינתן
לטבולי יום, אולם לא ניתנה להם כשהיו טבולי יום, כי כולם טבלו
מבעוד יום, ולא פלטו, ולא הוזקו לטבול משתחשך.
הגמרא מקשה על רבי עקיבא שאמר שפליטה מטמאת עד חמש
עונות. מקשה הגמרא: ולימפלוג ביני שיימי וליקבלו תורה ביני
שיימי – שיטבלו בליל שבת וגם יקבלו את התורה אז, ומכך
שהמתין הקדוש ברוך הוא עד הבוקר, יש ללמוד שהקפידה התורה
על שש עונות, ואיך אמר רבי עקיבא שאין פליטה מטמאת אחר
שעברו עליה חמש עונות. מתרצת הגמרא: אמר רבי יצחק, נאמר
(ישעיה מח טז) על מתן תורה לא מראש בפתח דפתח – מתחילת
התגלותי לעם ישראל לתת את התורה, לא דיברתי עמהם בסתר
ובחושך, הרי שנתפרש הדבר בדברי הנביא, שהטעם שלא קיבלו את
התורה בלילה הוא משום שלא רצה הקדוש ברוך הוא ליתנה בסתר
ובלילה, ולא מהטעם שלא נטהרו.
הגמרא מוסיפה להקשות על רבי עקיבא: ולימפלוג בצפרא דשבתא
וליקבלו תורה בצפרא דשבתא – לדעת רבי עקיבא שאומר
שלאחר חמש עונות פליטתה טהורה, מדוע הוצרך משה רבינו
להפרישם ביום ד' בבוקר (ע"א), והרי אפילו שהיו פורשים לעת ערב,
היו יכולים לטבול ביום שבת בבוקר, ויש כאן חמש עונות. מתרצת
הגמרא: אמר רבי יצחק, שלא יהא הלל הולבין לקבל תורה
והללו הולבין למבילה – אם היו טובלים בבוקר, היתה מתאחרת
קבלת התורה מחמת אלו שהוצרכו לטבול לטומאתם, ולפיכך טבלו
בליל שבת.
הגמרא מביאה שיטה נוספת בענין 'פולטת': אמר רבי חייא ברבי
אבא אמר רבי יוחנן, זו – הברייתא ששנינו לעיל (ע"א) בענין
פולטת שכבת זרע, היא דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא, אבל
חכמים אומרים, שש עונות שלמות בעיני – צריכים שיעברו שש
עונות כדי שהפולטת לא תיטמא, וטעמם, משום שסוברים שפרשו
ביום רביעי כדעת רבי יוסי, ובהשכמה, כדעת רבי עקיבא, וגם סוברים
שאלו שטבלו בליל שבת, ופלטו לאחר מכן, הוצרכו לחזור ולטבול
בשבת בבוקר, ולפיכך נתעכבה נתינת התורה עד שבת בבוקר, כדי
שיושלמו שש עונות.
אגב שטקיה הגמרא בענין פולטת שכבת זרע, מביאה דין נוסף בענין
זה: אמר רב חסדא, מחלוקת הנאנים בענין פולטת שכבת
זרע, היא כשפירשה מן האשה, שמתוך שהיא מונחת במעיה היא
מתחממת ומסרחת לאחר שני ימים או שלשה, אבל פירשה מן
האיש – היינו שיצאה ממנו שכבת זרע ומונחת על בגד, הרי היא

מטמאה לעולם, כל זמן שהיא לחה, אולם כשיבשה אינה מטמאת,
משום שאינה ראויה עוד להזריע.
הגמרא מקשה על רב חסדא: מתיב – הקשה רב ששת לרב חסדא,
שנינו בברייתא, נאמר (ויקרא טו יז) וכל בגד וכל עור אשר יהיה
עליו שכתב זרע וכבס במים וטמא עד הערב, פרט לשכתב זרע
שהיא פרוקה, מאי – מה כוונת הברייתא, לא – האם אין זה
בשפירשה מן האיש, ומסרת אותה הברייתא אף על פי שהיא לחה
ומסרתה, שהרי לא שנינו פרט לכשיבשה, וקשה על רב חסדא
שאמר ששכתב זרע של איש מטמאת כל זמן שהיא לחה. מתרצת
הגמרא: לא כמו שסברת, אלא כוונת הברייתא, כשפירשה מן
האשה.
הגמרא מסתפקת שני ספיקות בענין פליטת שכבת זרע: בעי – נסתפק
רב פפא, שכתב זרע של ישראל במעי בותית – גויה) מהו – האם
גם זו מסרחת בשלשה ימים כשל ישראלית, ואם פלטה לאחר שלשה
ימים טהור הנוגע בה, או לא, מבאר הגמרא את הספק: ישראל
דיאני במצות – שדואגים וחרדים לקיים מצוות, חביל גופייהו –
מתחמם גופם מחמת הדאגה, וכך מצינו שדאגת הלב גורמת לחימום
הגוף, שנאמר (תהלים לט ד) הם לבי בקרבי, עבום דלא דיאני
במצות – שאינם חרדים לקיים מצוות, לא – אין גופם מתחמם, ואין
שכתב זרע שבמעיהם מסריחה בשלשה ימים, או דילמא – או שמא
בין דאכלין – שהם אוכלים שקצים ורמשים חביל גופייהו –
מתחמם גופם מכך.
ואם תמצי לומר – ואם תרצה לומר בין דאכלי שקצים ורמשים
חביל גופייהו, שכבת זרע במעי בהמה מהו – מה דינה, אשה (היא)
דאית לה – שיש לה) פרוודור – בשר כותלי בית הרהם הבולט מן
השיניים ולחץ ובית הרהם הוא מן השיניים ולפנים, ולפי שיש לה
פרוודור אין אור שולט בבית הרהם שלה, ולכן שכבת זרע שבה
מסרחת, אבל בהמה דלית – שאין לה פרוודור, לא – אין הזרע
שבמעיה מתחמם, או דילמא לא שניא – או שמא אין חילוק, תיקו
– תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
הגמרא מביאה את הברייתא שבה מבוארת המחלוקת שהוזכרה
לעיל (ע"א) בענין זמן מתן תורה, ומבארת את סדר המאורעות
שקדמו לה: תנו רבנן בברייתא, בששי בחדש – (סיון) ניתנו עשרת
הדברות לישראל. רבי יוסי אומר, בשבעה בו.
רבא מבאר את מחלוקתם: אמר רבא, דבולי עלמא – הכל מודים
שבאש חודש סיון אתו – באו ישראל למדבר סיני, הואיל ובתיב
הקא – נאמר בענינו (שמות יט א), בחדש השלישי וגו' ביום הזה
באו מדבר סיני, ובתיב הקם – ונאמר בקידוש החודש (שם יב ב),
החדש הזה לכם ראש חדשים, ומתיבת 'הזה' האמורה בשני
הכתובים למדים בגזירה שוה, מה להלן – כמו ששם דיבר ה' עם
משה בראש חודש, אף כן הכוונה היא לראש חודש. ודבולי
עלמא – והכל מודים עדי, שפשיפת ניתנה תורה לישראל, הואיל
ובתיב הקא – נאמר במתן תורה (שם כ ח) זכור את יום השבת
לקדשו, ובתיב הקם – ונאמר ביציאת מצרים (שם יג ג) ויאר
משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, ומתיבת
זכור למדים בגזירה שוה, מה להלן – כמו ששם נאמר ציווי הוכירה
בעצומו של היום שאותו נצטוו לזכור, יום יציאתם ממצרים, אף
כאן, במתן תורה, נאמר ציווי זכירת השבת בעצומו של יום השבת.
כי פליגי – ומה שנחלקו הוא בקביעת דירקא – באיזה יום נקבע
ראש חודש סיון, רבי יוסי סבר בחד בשבט איקבע ירחא – בראשון
בשבט – (יום ראשון) נקבע ראש חודש, ובחד בשבט – ובאותו יום לא
אמר להו ולא מדי – לא אמר להם משה בשם ה' כלום, משום
חולשא דאורחא – חולשת וטרחת הדרך, בחד בשבט – בשני בשבת
השכים משה ועלה אל ה', ואמר לו ה' דברים לומר לישראל, ובאותו
יום ירד ואמר להו בשם ה' את כל האמור בכתוב עד ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים (שם יט ו).